บทที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มอัตราการผลิต

2.1.1 การวางแผนการผลิต (Production Planning)

พื้นฐานของงานด้านการวางแผนการผลิตนั้น มีโครงสร้างที่สามารถพิจารณาได้เป็นระบบ ระบบงานนี้จะมีการไหลเวียนของข้อมูลด้านการผลิตเกิดขึ้น โดยที่ข้อมูลดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงานในองค์การและเป็นกลไกสำคัญ สำหรับการควบคุมการดำเนินงานด้านการผลิต ระบบการวางแผนการผลิต

2.1.1.1 การวางแผนการผลิตระยะยาว (Long-term Production Planning)

การวางแผนการผลิตระยะยาว หมายถึง การวางแผนการผลิตในช่วงเวลามากกว่า 1 ปี ขึ้นไป โดยทั่วไปแล้วจะอยู่ระหว่าง 3-5 ปี ซึ่งเป็นการวางแผนระดับกลยุทธ์ (Strategic Level) โดยมีจุดประสงค์เพื่อการตัดสินใจในการเตรียมความพร้อมด้านกำลังการผลิตสำหรับการดำเนินการในอนาคต เช่น อาคาร สถานที่ เครื่องจักรหลัก หรือสาธารณูปโภคของโรงงาน เป็นต้น

2.1.1.2 การวางแผนการผลิตระยะกลาง (Mid-term Production Planning)

การวางแผนการผลิตระยะกลาง หมายถึง การวางแผนการผลิตในช่วงเวลาระหว่าง 1-12 เดือนข้างหน้า ซึ่ง เป็นการวางแผนระดับการจัดการ (Managerial Level) มีจุดประสงค์เพื่อจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถเกิดผลอย่างเต็มที่ในกระบวนการผลิต คำว่าทรัพยากรในที่นี้หมายถึงสิ่งที่เป็นปัจจัยสำหรับการผลิต เช่นวัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักรและเครื่องมือ เป็นต้น

2.1.1.3 การวางแผนการผลิตระยะสั้น (Short-Term Production Planning)

การวางแผนการผลิตระยะสั้น หมายถึง การวางแผนการผลิตที่มีช่วงเวลาเป็นรายสัปดาห์หรือรายวัน ขึ้นอยู่กับปริมาณงานและความซับซ้อนของกระบวนการผลิต เป็นการวางแผนระดับปฏิบัติการที่มีจุดประสงค์เพื่อจัดเตรียมกำหนดเวลาในการทำงานให้กับทรัพยากรการผลิตที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงาน เครื่องจักร เครื่องมือ รวมทั้งช่วงเวลาในการปฏิบัติงานของแต่ละสถานีงานด้วย การวางแผนการผลิตระยะสั้นนี้จะมุ่งเน้นเรื่องการจัดตารางการผลิต (Production Scheduling) เป็นหลัก ซึ่งถือเป็นลำดับขั้นสุดท้ายของระบบการวางแผนการผลิตโดยจะต้องมีความยืดหยุ่นตัวได้ค่อนข้างสูง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานภาพของกระบวนการผลิต

2.1.1.4 การวางแผนการผลิตรวม (Aggregate Planning)

การวางแผนการผลิตรวมเป็นลำดับขั้นแรกของการวางแผนการผลิตระยะกลาง ซึ่งแผนการผลิตรวมเป็นแผน ที่สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความสามารถในการผลิตทั้งหมดที่มีอยู่ ให้สอดคล้องกับความต้องการในตัวสินค้าทั้งหมดที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ทั้งนี้จะยังไม่เจาะจงรายละเอียดว่าสินค้ารุ่นใดหรือชนิดใดจะต้องมีระดับของปัจจัยการผลิตเท่าใด แต่จะเป็นการกำหนดในลักษณะการพิจารณาโดยรวมทั้งหมด ตัวอย่างเช่นในช่วงเวลาหนึ่งจะสามารถทำการผลิตเหล็กรูปพรรณได้กี่ตัน โดยไม่แยกพิจารณาว่าจะต้องใช้ปัจจัยการผลิตเพื่อผลิตเป็น H-Beam เท่าใด I-Beam เท่าใด หรือ C-Beam เท่าใด การวางแผนขั้นนี้จะยังเป็นภาพรวมอยู่ใช้ชื่อเรียกว่า Aggregate Planning ความสำคัญของการวางแผนในหัวข้อนี้คือ เป็นการจัดเตรียมทรัพยากรการผลิตในระยะกลางให้สอดคล้องกับแผนการผลิตที่จะเกิดขึ้น ภายใต้กำลังการผลิตที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมุ่งเน้นในเรื่องต้นทุนการผลิตที่จะเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด

2.1.1.5 การจัดตารางการผลิตหลัก (Master Production Scheduling; MPS)

ตารางการผลิตหลักจะแสดงถึงชนิดและจำนวนของผลิต หรือผลิตภัณฑ์ที่จะต้องจัดหามาในแต่ละช่วงเวลาในอนาคต หรือเป็นการแปลความจากแผนการผลิตว่าจะต้องผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดใดบ้างผลิตเมื่อไรและจะเสร็จเมื่อไร นอกจากนั้นยังอาจจะบอกรายละเอียดของวัสดุที่ต้องการใช้ และข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนกำลังการผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์กับทรัพยากรที่มีอยู่ หน้าที่ของตารางการผลิตหลักจะแสดงไว้ในรูปที่ 2.1

ข้อจำกัดของกำลังการผลิต

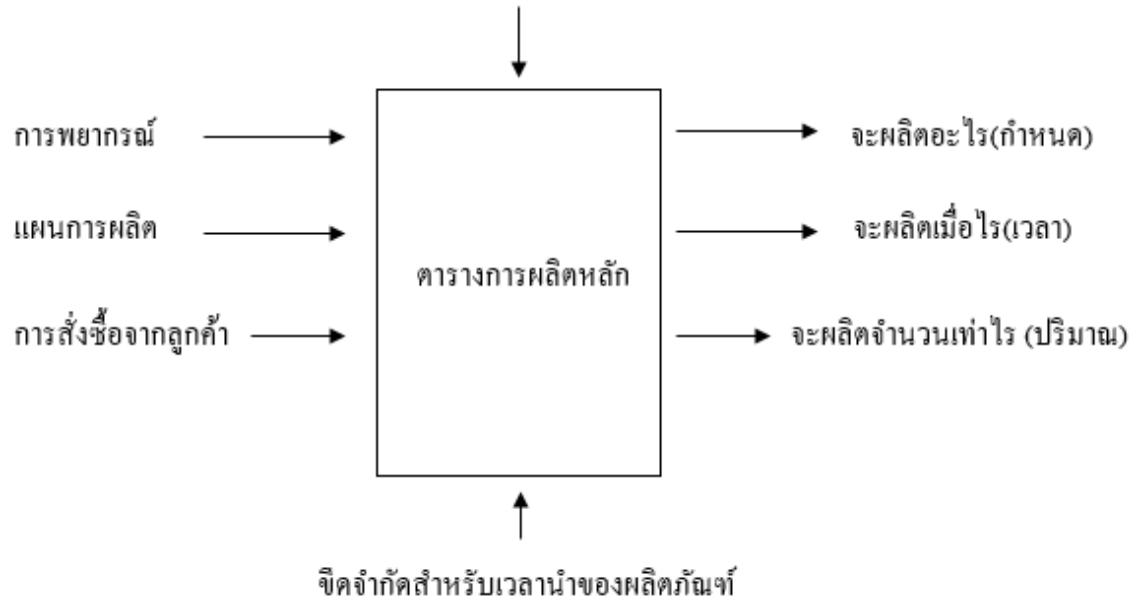

รูปที่ 2.1 หน้าที่ของตารางการผลิตหลัก

การจัดลำดับงานและกำลังการผลิตของเครื่องจักร นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดตารางการผลิตหลักทั้งนี้เพราะการจัดลำดับงาน ทำอะไร เมื่อไหร่ จะเป็นตัวกำหนดถึงผลิตภัณฑ์ที่จะมีจำหน่ายในขณะที่กำลังการผลิต (อัตราการผลิต/ช่วงเวลา) จะชี้ถึงความสามารถของเครื่องจักรที่จะผลิตได้ การผลิตหลักจะต้องทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการผลิตภัณฑ์กับความสามารถของเครื่องจักรและแรงงาน

2.1.2 ระบบการผลิต

กระบวนการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าให้แก่ปัจจัยนำเข้ากระบวนการผลิต(Manufacturing Process) เพื่อผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่พร้อมต่อการส่งมอบให้แก่ลูกค้า ในอุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีกระบวนการผลิตในขั้นของรายละเอียดต่างๆ แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วปัจจัยนำเข้าได้แก่ คน เครื่องจักร วัตถุดิบ วิธีการ และอื่นๆ ส่วนผลผลิตคือ สินค้าและบริการ

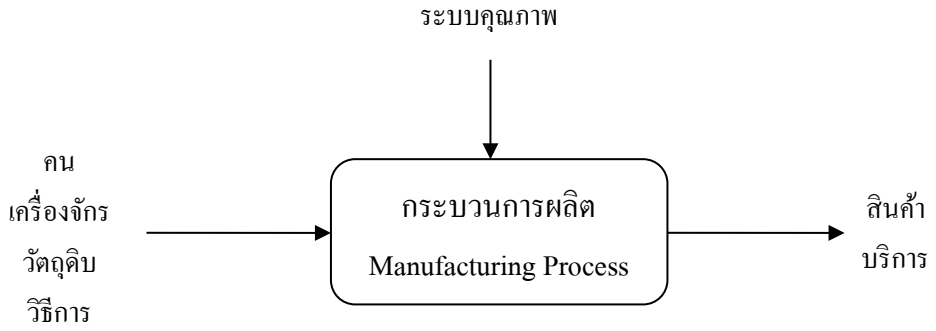

รูปที่ 2.2 ภาพระบบการผลิต

2.1.3 การเพิ่มอัตราผลิตภาพ

คำว่า “อัตราผลิตภาพ” หมายถึง การใช้ทรัพยากรในการผลิตอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งเป็นดัชนีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตต่อทัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้นๆ โดยการผลิตหรือการบริการ เกิดจากการนำสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตมาผ่านกระบวนการใดๆในการผลิตเพื่อให้ได้ผลลัพธ์หรือผลผลิตตามที่ลูกค้าต้องการ ดังนั้น “การเพิ่มอัตราผลิตภาพ” จึงหมายถึง การเพิ่มผลการผลิตโดยใช้ทรัพยากรในการผลิตเท่าเดิมหรือลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตโดยให้ผลผลิตเท่าเดิม ดังนี้

$$\text{การเพิ่มผลผลิต (Productivity)} = \frac{\text{ผลิตผล (Output)}}{\text{ปัจจัยการผลิต (Input)}} \qquad (2.1)$$

อัตราการเพิ่มผลผลิตสามารถทำให้เราทราบได้ว่าสายการผลิตของเรานั้นเป็นเช่นไร การผลิตหรือการทำงานต่างๆ สามารถดูได้จากอัตราการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราผลิตภาพ ก็จะสามารถทราบการ

ทำงานของกระบวนการนั้นๆว่าดีขึ้นหรือว่าแย่ลงอย่างไร โดยการเปรียบเทียบปัจจุบันกับที่ควรจะเป็นเท่าใด เพื่อให้สามารถทราบว่ากระบวนการอยู่ระดับใด จากระบบการผลิตจะเห็นได้ว่า การเพิ่มอัตราการผลิตสามารถทำได้โดยการการลดปัจจัยนำเข้าอันได้แก่ คน เครื่องจักร วัตถุดิบ ที่มีผลต่อผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้สัดส่วนผลิตภาพเพิ่มขึ้นเนื่องจากการปรับปรุงผลิตภาพจากปัจจัยนำเข้า การศึกษางานจึงเป็นเทคนิคการวิเคราะห์

2.1.4 สาเหตุที่ต้องมีการเพิ่มอัตราผลิตภาพ

2.1.4.1 ทรัพยากรที่จำกัด การเพิ่มผลผลิตเป็นเครื่องมือที่ทำให้เราใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่จำกัดและนับวันยิ่งจะน้อยลงให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสูญเสียน้อยที่สุด

2.1.4.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.1.4.3 การแข่งขัน บริษัทที่สามารถอยู่รอดในการแข่งขันได้ต้องมีการปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอและการเพิ่มผลผลิตเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ซึ่งทำให้สามารถสู้กับคู่แข่งได้

2.1.4.4 กำไร การเพิ่มผลผลิตเป็นการลดต้นทุน เพิ่มผลกำไร เพื่อจะนำไปแบ่งปันให้กับทุกคน ทั้งเจ้าของกิจการ ผู้ถือหุ้นและพนักงานทุกคน

2.1.5 แนวทางการเพิ่มผลผลิต

2.1.5.1 ปัจจัยการผลิตเท่าเดิมแต่ทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำงานด้วยวิธีการใหม่ๆ ปรับปรุงการไม่ผลิตไม่ให้ผลิตของเสีย เท่านี้ก็จะสามารถเพิ่มอัตราผลิตภาพโดยไม่ต้องเพิ่มปัจจัยการผลิตเลย

2.1.5.2 ปัจจัยการผลิตน้อยลงแต่ทำให้ผลผลิตเท่า จะเป็นวิธีที่มุ่งเน้นการลดปัจจัยการผลิต โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เช่น การลดการใช้ไฟฟ้า การรอคอยชิ้นส่วน

2.1.5.3 ปัจจัยการผลิตน้อยลงแต่ทำให้ผลิตผลเพิ่มขึ้น อาจจะเป็นวิธีการที่ค่อนข้างยาก แต่เป็นวิธีที่เพิ่มผลผลิตมากกว่าวิธีอื่น โดยการนำทั้ง 2 วิธีรวมกัน (การลดปัจจัยการผลิตและการเพิ่มผลผลิต) จึงเป็นวิธีที่ต้องการความพยายามอย่างสูง

2.1.5.4 ปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นแต่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมากกว่า เป็นวิธีการที่ใช้ในกรณีที่ต้องการเพิ่มกำลังการผลิตในช่วงเศรษฐกิจเจริญเติบโต เมื่อเพิ่มปัจจัยการผลิตแล้วให้อัตราการเพิ่มผลิตภาพที่สูงขึ้นกว่าเดิม

2.1.5.5 ปัจจัยการผลิตลดลงมากกว่าผลผลิตก็ลดลงแต่น้อยกว่า เป็นแนวทางในการเพิ่มอัตราผลิตภาพ ในกรณีที่เศรษฐกิจถดถอยหรือความต้องการของตลาดน้อยลง

2.1.6 การศึกษางาน(Work Study)

การศึกษางาน(Work Study) คือ การศึกษาวิธี(Method Study) และการวัดผลงาน(Work Measurement) ซึ่งใช้ศึกษาในกระบวนการทำงานและองค์ประกอบต่างๆ เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นและใช้ประโยชน์ด้านการปรับปรุงมาตรฐานของการทำงานและเวลาการทำงาน รวมไปถึงการใช้เครื่องมือในการพัฒนาส่งเสริมแรงจูงใจบุคลากร นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต

ขั้นตอนการศึกษาวิธีการทำงาน (Method study) และการวัดผลงาน (Work Measurement)

1) เลือกงานที่จะทำการศึกษา (Select) เช่น งานที่มีปัญหาหรืองานใหม่ๆ
2) บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับงานที่เลือก (Record)
3) ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างละเอียด (Examine)
4) พัฒนาและกำหนดวิธีการใหม่ๆ (Develop new method)
5) วัดงานพร้อมทั้งคำนวณเวลามาตรฐานของงานโดยรวมเวลาเผื่อ เข้าไปด้วย เช่น เวลาทำธุระส่วนตัว (Measure Compile)
6) กำหนดขอบเขตของงานให้ชัดเจนและเก็บข้อมูลไว้ (Define)
7) นำไปใช้เมื่อได้ผลแล้วให้ รักษาสภาพไว้ (Maintain)

2.1.6.1 การศึกษาวิธีการทำงาน

การศึกษาวิธีการทำงานมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิธีการทำงานที่ดีขึ้น รูปแบบวิธีการของการศึกษาวิธีการทำงานจะเป็นการค้นหาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนวิธีการที่ดีกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิธีการทำงาน (Method study)

1) เพื่อปรับปรุงกระบวนการและวิธีการทำงาน

2) เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน วางแผนผังโรงงาน สถานที่ตั้งใน การทำงาน ตลอดจนแบบโรงงาน และเครื่องจักรเครื่องมือต่างๆ

3) เพื่อเพิ่มความสะดวกและง่ายต่อการทำงาน พร้อมทั้งขจัดความเมื่อยล้าในการทำงาน

4) เพื่อปรับปรุงการใช้เครื่องจักร วัสดุ และแรงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) เพื่อกำหนดวิธีการเคลื่อนย้ายวัสดุในกระบวนการผลิตให้เหมาะสมและเกิดต้นทุนต่ำ

6) เพื่อกำหนดมาตรฐานวิธีการทำงาน

2.1.7 การสูญเสีย (Wastes) 7 ประการ

1) ความสูญเสียเนื่องมาจากการรองาน (Idle Time / Delay) เป็นความสูญเสียในการรอคอยหรือรองานซึ่งทำให้สูญเสียเวลาและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

2) ความสูญเสียเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายงาน (Transportation) เป็นความสูญเสียในการเคลื่อนย้ายงานจากจุดหนึ่งไปสู่จุดหนึ่งด้วยความจำเป็นหรือด้วยความไม่จำเป็น

3) ความสูญเสียเนื่องมาจาการผลิตของเสียและแก้ไขข้อผิดพลาด (Defects and Reworks) เป็นความสูญเสียจากการปฏิบัติงานที่ผิดพลาด ส่งผลเสียต่องานที่ทำและต้องนำมาสู่การแก้ไข

4) ความสูญเสียเนื่องมาจากการทำงานซ้ำซ้อน (Over processing) เป็นความสูญเสียจากการทำงาน ซ้ำซ้อน ที่ทำแล้วทำอีก ตรวจสอบแล้วตรวจสอบอีก การทำงานให้ถูกต้องตั้งแต่แรก (Do it right the first-time)

5) การเก็บวัตถุดิบคงคลังที่ไม่จำเป็น (Unnecessary Stock) เป็นความสูญเสียจากการที่ผู้ปฏิบัติงานเก็บงานไว้ทำในภายหลัง ซึ่งส่งผลเสียต่องานที่ไม่สามารถเสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็ว

7) ความสูญเสียเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นของผู้ปฏิบัติงาน (Unnecessary Motion) เป็นความสูญเสียอันเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานมีการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่โดยเปล่าประโยชน์ สามารถแก้ไข ได้โดยการจัดผังการทำงานใหม่ (Layout)

8) ความสูญเสียเนื่องมาจากการทำงานมากเกินไป (Overproduction) เป็นความสูญเสียเนื่องจากการทำงานมากเกินไป แต่งานที่ทำมากเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่นการที่ผู้ปฏิบัติงานทำงาน นอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบในขณะที่งานที่ตนเองรับผิดชอบยังรอให้ทำอยู่ ซึ่งถือเป็นการทำงาน ที่มากเกินความจำเป็นและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ จะต้องมีการศึกษาการแบ่งภาระงานให้เกิดความสมดุล

2.1.8 ทฤษฎีการจัดส่งผลิตภัณฑ์เข้าสู่สายการผลิตแบบหลายรุ่นผลิตภัณฑ์ผสมผสาน (Model Launching in Mixed Model Line)

สายการผลิตแบบ Manual Assembly มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดส่วนของหน่วยผลิตเข้าสู่สายการผลิตตามเวลาที่ผ่านล่วงไปตามปกติในกรณีของการผลิต ในกรณีการผลิตแบบมีเพียง 1 รุ่นของผลิตภัณฑ์ เวลาที่ล่วงผ่านไปนี้จะเป็นค่าคงที่ซึ่งถูกกำหนดโดยรอบเวลาการผลิต(Cycle Time) ซึ่งเหมือนกันกับสายการผลิตแบบตะกร้า(Batch) สำหรับสายการผลิตแบบหลายรุ่นผสมผสาน(Mix Model) การจัดส่งผลิตภัณฑ์ในแต่ละรุ่นการผลิตจะมีความซับซ้อนมากเนื่องจากในแต่ละรุ่นผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกันของเวลาการทำงานและลงไปสู่เวลาการทำงานในแต่ละสถานีงานซึ่งมีความแตกต่างกันฉะนั้นเวลาที่ล่วงผ่านไประหว่างการจัดส่งผลิตภัณฑ์และการจัดส่งรุ่นผลิตภัณฑ์จะต้องสัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่น รุ่นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เวลาในการทำงานมากได้ถูกจัดส่งลงสู่สายการผลิตโดยมีเวลาล่วงผ่านไปสั้นจากสายการผลิตที่อาจเคยมีความรวดเร็วก็จะกลายเป็นความคับคั่งเนื่องจากมีงานมาก ในอีกด้านหนึ่งถ้ารุ่นผลิตภัณฑ์ที่ใช้เวลาในการทำงานน้อยถูกส่งลงสู่สายการผลิต โดยมีเวลาล่วงผ่านไปมากสถานีงานก็จะเกิดมีการรอคอยงาน การคำนวณหาเวลาที่ล่วงไประหว่างรุ่นผลิตภัณฑ์ที่จัดส่งสู่สายการผลิตไปแล้ว สำหรับสายการผลิตแบบมีหลายรุ่นผลิตภัณฑ์จะมีอยู่ 2 ลักษณะดังนี้

1) การจัดส่งแบบอัตราแปรผัน (Variable rate launching)
2) การจัดส่งแบบอัตรากำหนดคงที่ (Fixed rate launching)

2.1.8.1 การจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราแปรผัน (Variable rate launching)

การการจัดส่งแบบอัตราแปรผัน (Variable rate launching) นี้ระยะห่างของเวลาในการจัดส่งหน่วยผลิตภัณฑ์จนกระทั่งหน่วยผลิตภัณฑ์ถัดไป ถูกกำหนดให้เท่ากันด้วยจำนวนหน่วยสั่งผลิตแต่ด้วยเหตุที่มีความแตกต่างกันของรุ่นผลิตภัณฑ์ทำให้มีความแตกต่างกันในเรื่องของเวลาการทำงานและความแตกต่างกันในภาระของสถานีงาน รอบเวลาในการผลิต(Cycle Time) และช่วงเวลาในการจัดส่งผลิตภัณฑ์จึงเปลี่ยนแปลงไป ระยะเวลาที่ล่วงผ่านไปสามารถคำนวณหาได้โดยสมการทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$T_{cv(j)} = \frac{T_{wcj}}{wE_rE_b} \qquad (2.2)$$

จากสมการกำหนดให้

$T_{cv(j)}$ = ระยะห่างของเวลาก่อนส่งผลิตภัณฑ์ถัดไป (นาที)

T_{wcj} = เวลาการทำงานรวมของผลิตภัณฑ์ที่ถูกจัดส่งเข้าไปของรุ่น j (นาที)

w = จำนวนสถานีงาน

E_r = ประสิทธิภาพของการเคลื่อนตำแหน่งของชิ้นงาน (Repositioning Efficiency)

และ E_b = ประสิทธิภาพการจัดการสมดุลของสายการผลิต (Line Balance Efficiency) สำหรับกรณีที่จำนวนพนักงานกับสถานีงานเท่ากัน จำนวนสถานีงานสามารถแทนได้ด้วยจำนวนพนักงาน(w) จากสมการคำนวณนี้ ผลิตภัณฑ์สามารถจัดส่งลงสู่สายการผลิตได้หลากหลายรูปแบบของลำดับการจัดส่งตามต้องการ

ตัวอย่างการคำนวณ

ให้การคำนวณหาหาเวลาล่วงไปสำหรับผลิตภัณฑ์ A และผลิตภัณฑ์ B กำหนดให้ค่า E_r= 0.9823 และ E_b = 0.8796 เวลาการทำงานของผลิตภัณฑ์ A = 27.0 นาที เวลาการทำงานของผลิตภัณฑ์ B = 25.0 นาที จำนวนพนักงานในสายการผลิตทั้งหมด 4 คน จากสมการอัตราแปรผัน (Variable rate launching) แสดงการคำนวณได้ดังนี้

สำหรับผลิตภัณฑ์ A

$$T_{cv(A)} = \frac{T_{wcA}}{wE_rE_b} = \frac{26.0}{5(0.9688)\,(0.9498)} = 5.651 \text{ นาที}$$

สำหรับผลิตภัณฑ์ **B**

$$T_{cv(B)} = \frac{T_{wcB}}{wE_rE_b} = \frac{28.0}{5(0.9688)\,(0.9498)} = 6.086 \text{ นาที}$$

จะได้ว่าเมื่อผลิตภัณฑ์ A ถูกจัดส่งเข้าสู่สายการผลิตจะต้องผ่านไป 5.434 นาทีจึงจะสามารถจัดส่งผลิตภัณฑ์ถัดไป และเมื่อผลิตภัณฑ์ B ถูกจัดส่งเข้าสู่สายการผลิตจะต้องผ่านไป 6.086 นาทีจึงจะสามารถจัดส่งผลิตภัณฑ์ถัดไป ข้อดีคือ หน่วยของผลิตภัณฑ์สามารถจัดส่งเข้าสู่สายการผลิตในท่ามกลางความแตกต่างของอัตราสั่งผลิตโดยปราศจากเวลาสูญเสียหรือเกิดภาวะคอขวดในจุดปฏิบัติงานซึ่งสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายโดยตลอดกระทั่งสิ้นสุดคาบเวลาที่ได้กำหนดการจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบคละรุ่นไว้ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราการสั่งผลิตที่ต้องการ อย่างไรก็ดีเทคนิคอันหนึ่งซึ่งมีความแน่นอนลดความผิดพลาดในทางปฏิบัติและมักจะถูกนำมาใช้คือ การนำสายพานการผลิต(Conveyer) มาใช้ในการกำหนดเวลาการเคลื่อนที่ของผลิตภัณฑ์ซึ่งวิธีการนี้จะไม่สามารถใช้ได้กับการที่มีการจัดส่งผลิตภัณฑ์เข้าสู่สายการผลิตในหลายๆตำแหน่งที่ไม่ใช่ต้นสายการผลิต

2.1.8.2 การจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราคงที่ (Fixed rate launching) สำหรับ 2 รุ่นผลิตภัณฑ์

เวลาที่ล่วงผ่านไประหว่างผลิตภัณฑ์ 2 หน่วยที่จัดส่งติดต่อกันเป็นเวลาคงที่ในการปฏิบัติมักจะใช้การปรับตั้งความเร็วของสายพานและระยะช่วงห่างระหว่างชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ เวลาที่ล่วงผ่านไปในรูปแบบการจัดส่งแบบกำหนดอัตราคงที่นี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผลิตภัณฑ์และอัตราสั่งผลิตรุ่นนั้นๆ ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับจำนวนพนักงาน เวลาที่จะสามารถจะปฏิบัติงานได้ ดังนั้นประสิทธิภาพของการเคลื่อนตำแหน่งและประสิทธิภาพของการจัดสมดุลสายการผลิตจะต้องนำมาเกี่ยวข้องด้วย จากสมการทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$T_{cf} = \frac{\left(\frac{1}{R_p}\right)\sum_{j=1}^{p} R_{pj} T_{wcj}}{wE_r E_b} \qquad (2.3)$$

จากสมการกำหนดให้

T_{cf} = เวลาล่วงไประหว่างการจัดส่ง (นาที)

R_{pj} = อัตราการผลิตของรุ่น j (ชิ้นต่อชั่วโมง)

T_{wcj} = เวลาการทำงานของรุ่น j (นาทีต่อชิ้น)

R_p = อัตราผลิตรวมทุกรุ่น

และ P = จำนวนของรุ่นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตใช้ช่วงเวลา (j=1, 2, 3…, P)

สำหรับการจัดส่งผลิตภัณฑ์ประเภทอัตราการจัดส่งคงที่ รุ่นของผลิตภัณฑ์จะต้องถูกส่งลงสู่สายการผลิตโดยระบุถึงการเรียงลำดับเวลาของการคับคั่งและการเกิดเวลารอคอยสามารถบ่งชี้ในแต่ละการจัดส่งที่ต่อเนื่องกันถึงความแตกต่างระหว่างผลรวมของเวลาที่ล่วงผ่านไปของการจัดส่งสำหรับแต่ละผลิตภัณฑ์ซึ่งผ่านการจัดส่งลงสู่สายการผลิต ความแตกต่างนี้สามารถเขียนเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

เวลาการคับคั่ง(Congestion Time) หรือเวลาการรอคอย (Idle Time) = $\sum_{h=1}^{m} T_{cjh} - mT_{cf}$ (2.4)

จากสมการกำหนดให้

m = ลำดับขั้นระหว่างช่วงเวลาที่สนใจ

T_{cjh} = รอบเวลาการทำงานเมื่อรุ่น j ด้วยการที่รุ่น j มีตำแหน่งการจัดส่งที่ h (นาที)

ดังสมการ $T_{cjh} = \frac{T_{wcj}}{wE_r E_b}$ (2.5)

สัญลักษณ์อื่นๆ แทนได้ดังข้อกำหนดที่กล่าวไว้แล้ว

จากการคับคั่งตามสมการผลลัพธ์ความแตกต่างที่ได้เป็นค่าบวก(+) บ่งชี้ว่าผลรวมเวลาของงานสำหรับรุ่นผลิตภัณฑ์นี้ยังมีค่าไกลกว่าแผนรวมของงานจากเวลาการรอคอย(Idle Time) ถูกบ่งชี้ในสมการที่ 3 ค่าผลลัพธ์เป็นลบ(-) บ่งชี้ว่าเวลารวมของงานน้อยกว่าแผนของเวลาซึ่งสามารถทำให้เกิดการคับคั่งหรือเวลาการรอคอยที่น้อยกว่า จากกระบวนการนี้การจัดลำดับผลิตภัณฑ์ที่ถูกเลือกจึงได้จากสมการกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างเวลาล่วงไปสะสมในการจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราคงที่ (Fixed rate launching) และผลรวมสะสมของเวลาล่วงไปแต่ละรุ่นที่น้อยที่สุดซึ่งได้รับเลือกการจัดส่งสามารถกำหนดเป็นรูปแบบสมการตามกระบวนการได้ดังนี้

สำหรับแต่ละลำดับของการจัดส่ง m, เลือกรุ่น j เป็นค่าที่น้อยที่สุด

$$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh} - mT_{cf} \right)^2 \qquad (2.6)$$

จากความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆที่ได้อธิบายไว้แล้ว

ตัวอย่างการคำนวณ

การจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราคงที่ (Fixed rate launching) ในสายการผลิตแบบหลายผลิตภัณฑ์ สำหรับ 2 ผลิตภัณฑ์

จงคำนวณหา

(a) เวลาที่ล่วงไปในการจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราคงที่ (Fixed rate launching)

(b) ลำดับของการจัดส่งผลิตภัณฑ์ของรุ่น A และรุ่น B ระหว่างชั่วโมงกำหนดค่า $E_r = 0.9823$ และ $E_b = 0.8796$

วิธีการคำนวณ

(a) กำหนดให้ผลรวมอัตราการผลิตของรุ่น A และรุ่น B คือ $R_p = 3+7 = 10$ ชิ้นต่อชั่วโมง เวลาของการล่วงผ่านไปที่กำหนดโดยใช้สมการที่ 2.3

$$T_{cf} = \frac{\frac{1}{10}(3(26)+ 7(28))}{5(0.9688)\ (0.9498)} = 5.955 \text{ นาที}$$

(b) ใช้กฎในการการจัดลำดับผลิตภัณฑ์จากสมการที่ 5 ซึ่งจำเป็นต้องคำนวณค่า T_{cjh} สำหรับแต่ละรุ่นผลิตภัณฑ์ โดยสมการที่ 4 ซึ่งได้ค่าที่เหมือนกันกับการคำนวณก่อนหน้านี้ สำหรับกรณีการจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราแปรผัน (Variable rate launching) สำหรับรุ่น A ; T_{cAh} = 5.651 นาที และสำหรับรุ่น B ; T_{cBh} = 6.086 นาที

เพื่อทำการเลือกการจัดส่งผลิตภัณฑ์ขั้นแรก (โดยการเปรียบเทียบรุ่น A และรุ่น B)

สำหรับรุ่น A: $(5.651 - 1(5.955))^2$ = 0.0924

สำหรับรุ่น B: $(6.086 - 1(5.955))^2$ = 0.0172 ได้ค่าน้อยที่สุด

ค่าน้อยที่สุดที่คำนวณได้คือค่าของรุ่น B ฉะนั้นส่วนผลิตภัณฑ์ B จะถูกเลือกจัดส่งเป็นลำดับแรก(m-1)

สำหรับทำการเลือกการจัดส่งผลิตภัณฑ์ขั้นถัดไป (โดยการเปรียบเทียบรุ่น A และรุ่น B)

สำหรับรุ่น A: $(6.086 + 5.651 - 2(5.955))^2$ = 0.0299 ได้ค่าน้อยที่สุด

สำหรับรุ่น B: $(6.086 + 6.086 - 2(5.955))^2$ = 0.0686

ค่าน้อยที่สุดที่คำนวณได้คือ ค่าของรุ่น A ฉะนั้นส่วนผลิตภัณฑ์ A จะถูกเลือกจัดส่งเป็นลำดับที่สอง (m-2) จากแนวทางนี้มีกระบวนการคำนวณอย่างต่อเนื่องซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ลำดับการกำหนดการจัดส่งผลิตภัณฑ์ 2 รุ่นผลิตภัณฑ์เข้าสู่สายการผลิต

Launch m	mT_{cf}	$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh}+T_{cAm} -mT_{cf}\right)^2$	$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh}+T_{cBm} -mT_{cf}\right)^2$	Model
1	5.955	0.0924	**0.0172**	B
2	11.910	**0.0299**	0.0686	A
3	17.865	0.2275	**0.0018**	B
4	23.820	0.1197	**0.0079**	B
5	29.775	**0.0462**	0.0484	A
6	35.730	0.2694	**0.0071**	B
7	41.685	0.1505	**0.0022**	B
8	47.640	0.0660	**0.0317**	B
9	53.595	**0.0159**	0.0955	A
10	59.550	0.1849	**0.0000**	B

ที่มา : P.Groover

จากตารางที่ 2.1 แสดงค่าตัวเลขซึ่งได้จากการคำนวณเปรียบเทียบระหว่าง ผลิตภัณฑ์ A และผลิตภัณฑ์ B แสดงถึงค่าน้อยที่สุดที่ได้จากการคำนวณเปรียบเทียบ โดยแสดงตัวเลขเข้ม ซึ่งจะเป็นตัวที่จะถูกเลือกในการจัดส่งผลิตภัณฑ์

2.1.8.3 การจัดส่งผลิตภัณฑ์แบบอัตราคงที่ (Fixed rate launching) สำหรับ 3 รุ่นผลิตภัณฑ์

จากตารางที่ 2.1 ซึ่งพบว่า 3 หน่วยผลิตภัณฑ์ของ A และ 7 หน่วยผลิตภัณฑ์ของ B ได้ถูกวางแผนการจัดส่งตามลำดับดังตาราง ซึ่งได้จากข้อมูลอัตราการผลิตซึ่งได้จากตัวอย่างในตอนต้น ตารางแผนลำดับการผลิตนี้จะถูกปฏิบัติซ้ำๆ ในแต่ละชั่วโมงการทำงานอย่างต่อเนื่องกัน ซึ่งเป็นกรณี 2 รุ่นผลิตภัณฑ์ที่จะถูกส่งลงสู่สายการผลิตเท่านั้นตามสมการที่ 5 ผลลัพธ์จากลำดับซึ่งตรงกับความต้องการถูกคำนวณโดย T_{cf} และ T_{cjh} อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดส่ง 3 รุ่นผลิตภัณฑ์หรือมากกว่าลงสู่สายการผลิตสมการที่ 5 ไม่สามารถคำนวณได้ตามต้องการ จากผลลัพธ์ในตารางดังสมการที่ 5 สิ่งที่เกิดขึ้นคือ รุ่นผลิตภัณฑ์ที่มีค่า T_{cjh} ใกล้เคียงกับค่า T_{cf} ซึ่งได้รับการผลิตไปแล้ว ในขณะที่รุ่นที่มีค่า T_{cjh} มีความแตกต่างจาก T_{cf} อยู่ภายใต้การผลิตหรือถูกละเลยไปจากแผนการจัดส่งผลิตภัณฑ์ ลำดับการจัดส่งสามารถดัดแปลงไปสำหรับกรณีมี 3 รุ่นผลิตภัณฑ์หรือมากกว่า โดยการเพิ่มเทอมลงในสมการซึ่งจะทำให้สามารถได้รับการคำนวณตามต้องการ เทอมที่ได้รับการเพิ่มเข้าไปนี้เป็นสัดส่วนของจำนวนของรุ่น j ที่ได้รับการผลิตในระหว่างช่วงระยะที่พิจารณาอยู่นั้นซึ่งจะถูกแบ่งออกโดยจำนวนของรุ่น j ซึ่งยังไม่ถูกจัดส่งลงในสายการผลิตในช่วงเวลานั้น ซึ่งได้ว่า

$$\text{เทอมที่เพิ่มขึ้นสำหรับ 3 รุ่นผลิตภัณฑ์หรือมากกว่า} = \frac{R_{pj}}{Q_{jm}} \qquad (2.7)$$

จากสมการกำหนดให้ R_{pj} = จำนวนของรุ่น j ที่ถูกผลิตระหว่างช่วงเวลา ซึ่งเป็นอัตราการผลิตของรุ่น j (ชิ้นต่อชั่วโมง)

Q_{jm} = จำนวนของรุ่น j ที่ยังคงค้างการจัดส่งเพื่อทำการจัดส่งในช่วงเวลานั้นๆ ดังที่ m (หมายเลขลำดับการจัดส่ง) เพิ่มเติม (ชิ้นต่อชั่วโมง)

ดังนั้นแล้วกระบวนการกำหนดอัตราการจัดส่งผลิตภัณฑ์ลงสู่สายการผลิตสำหรับ 3 รุ่นผลิตภัณฑ์หรือมากกว่าสามารถแสดงได้ดังสมการ

สำหรับแต่ละการจัดส่งที่ m เลือก j ดังนั้นเพื่อทำให้น้อยที่สุดได้

$$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh} - mT_{cf}\right)^2 + \frac{R_{pj}}{Q_{jm}} \qquad (2.8)$$

จากเทอมต่างๆที่ได้กำหนดความหมายไว้แล้ว

ผลที่ได้มีการเพิ่มเทอมเข้าไปก็เพื่อลดโอกาสซึ่งหน่วยของรุ่น j จะถูกเลือกซ้ำหลายครั้ง สำหรับการจัดส่งที่จำนวนหน่วยของผลิตภัณฑ์นั้น ได้ถูกจัดส่งไปครบถ้วนเรียบร้อยแล้วในระหว่างช่วงเวลาที่เพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนผลิตภัณฑ์ชิ้นสุดท้ายของรุ่น j ได้ถูกจัดส่งลงไปครบแล้วในช่วงเวลาตามแผนการจัดส่งนั้นๆ โอกาสของการจัดส่งผลิตภัณฑ์ j ในลำดับถัดไปจะเป็นศูนย์ การเลือกลำดับในการระบุอัตราการจัดส่ง(Fixed Rate Launching) บางครั้งสามารถทำให้อยู่ในรูปอย่างง่ายโดยการแบ่งค่าอัตราการผลิตของรุ่น j ทั้งหมด (R_{pj}) ในแผนการจัดส่งเช่น ตามชั่วโมงการทำงานของรุ่น A = 4 หน่วย และรุ่น B = 8 หน่วย จำนวนทั้งสองรุ่นนี้สามารถที่จะแบ่งครึ่งเป็น 2 หน่วยสำหรับรุ่น Aและเป็น 3 หน่วยของรุ่น B ต่อแต่ละครั้งของชั่วโมงงานตามค่าสัดส่วนนี้สามารถใช้ได้ในสมการที่ 6 แล้วใช้เหมือนๆกัน โดยการทำแบบซ้ำๆต่อกันไปให้ได้ตามแต่ละชั่วโมงหรือกะงานที่ต้องการ

ตัวอย่างการคำนวณ

จากตัวอย่างที่ผ่านมาซึ่งมี 2 รุ่นผลิตภัณฑ์คือ รุ่น A และรุ่น B ถ้าเพิ่มรุ่น C เข้าไปในสายการผลิตรวมเป็น 3 รุ่นซึ่งมีอัตราการผลิตต่อชั่วโมง = 2 รุ่นและเวลาทำงาน = 30 นาที สัดส่วนของเวลาที่พร้อมทำงาน (Uptime) = 0.96

แสดงการคำนวณ

คำนวณอัตราการผลิตรวมต่อชั่วโมง

จากสมการ $R_p = \sum_{j=1}^{p} R_p$ (2.9)

$= 3 + 7 + 2 = 12$ หน่วยต่อชั่วโมง

คำนวณรอบเวลาการผลิต(Cycle Time) ได้ดังนี้

$$T_p = \frac{60(0.96)}{12} = 4.80 \text{ นาที}$$

กำหนดให้เวลาการเคลื่อนตำแหน่งเฉลี่ย 0.15 นาที

ดังนั้น $T_s = 4.80 - 0.15 = 4.65$ นาที

ประสิทธิภาพการเคลื่อนตำแหน่ง : $E_r = \frac{4.65}{4.80} = 0.96875$

เพื่อทำการคำนวณหาประสิทธิภาพการจัดสมดุลสายการผลิตจำเป็นต้องแบ่งภาระงานโดยหาเวลาที่สามารถใช้งานได้ในสายการผลิต(Available Time : AT) โดยที่ค่า AT จะเปลี่ยนไปตามประสิทธิภาพสายการผลิต(E) และประสิทธิภาพในการเคลื่อนตำแหน่ง(E_r) ภาระงานรวม (Work Load : WL) สามารถคำนวณได้ดังนี้

Work Load: WL = 3(26) + 7(28) + 2(30) = 334 นาที

ค่าของ Available Time ซึ่งได้จากการจัดสมดุลสายการผลิตเป็นดังนี้

Available Time: AT = 60(0.96)(0.96875) = 55.80 นาที

หาจำนวนพนักงานโดย 1 คนต่อ 1 สถานีงาน

$$\text{จำนวนพนักงาน (w)} = \frac{WL}{AT} \quad (2.10)$$

$$= \text{ค่าจำนวนเต็มที่น้อยที่สุด} \geq \frac{334}{55.8}$$

$$= 5.99 \approx 6 \text{ คน (สถานีงาน)}$$

สำหรับตัวอย่างนี้ สมมติว่าสายการผลิตสามารถจัดสมดุลได้ด้วยพนักงาน 6 คน(สถานีงาน)

ประสิทธิภาพการจัดสมดุลสายการผลิต $(E_b) = \frac{334}{6(55.8)} = 0.9976$

ใช้ค่าของ E_r และ E_b ลงในสมการที่ 2 การคำนวณการกำหนดเวลาที่ล่วงไปในการจัดส่งผลิตภัณฑ์ได้ดังนี้

$$T_{cf} = \frac{\frac{1}{12}(3(26) + 7(28) + 2(30))}{6(0.9688)(0.9976)} = 4.80 \text{ นาที}$$

ค่า T_{cjh} ของแต่ละรุ่นได้ดังนี้

รุ่นผลิตภัณฑ์ A : $T_{cAh} = \frac{26.0}{6(0.9688)(0.9976)} = 4.484$ นาที

รุ่นผลิตภัณฑ์ B : $T_{cBh} = \frac{28.0}{6(0.9688)(0.9976)} = 4.829$ นาที

รุ่นผลิตภัณฑ์ C : $T_{cCh} = \frac{30.0}{6(0.9688)(0.9976)} = 5.173$ นาที

เพื่อทำการเลือกการจัดส่งผลิตภัณฑ์ขั้นแรก (โดยการเปรียบเทียบรุ่น A, รุ่น B และรุ่น C)

สำหรับรุ่น A : $(4.484 - 1(4.80))^2 + \frac{3}{3} = 1.0999$

สำหรับรุ่น B : $(4.829 - 1(4.80))^2 + \frac{7}{7} = 1.0008$ ได้ค่าน้อยที่สุด

สำหรับรุ่น C : $(5.173 - 1(4.80))^2 + \frac{2}{2} = 1.1391$

ค่าน้อยที่สุดที่คำนวณได้คือ ค่าของรุ่น B ฉะนั้น ส่วนผลิตภัณฑ์ B ถูกเลือกจัดส่งเป็นลำดับแรก (m-1)

สำหรับทำการเลือกการจัดส่งผลิตภัณฑ์ขั้นถัดไป (โดยการเปรียบเทียบรุ่น A และรุ่น B)

สำหรับรุ่น A: $(4.829 + 4.484 - 2(4.80))^2 + \frac{3}{3} = 1.0824$ ได้ค่าน้อยที่สุด

สำหรับรุ่น B: $(4.829 + 4.829 - 2(4.80))^2 + \frac{7}{6} = 1.1700$

สำหรับรุ่น C: $(4.829 + 5.173 - 2(4.80))^2 + \frac{2}{2} = 1.1616$

ค่าน้อยที่สุดที่คำนวณได้คือ ค่าของรุ่น A ฉะนั้นส่วนผลิตภัณฑ์ A จะถูกเลือกจัดส่งเป็นลำดับที่สอง (m-2) จากแนวทางนี้มีกระบวนการคำนวณอย่างต่อเนื่องซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ลำดับการกำหนดการจัดส่งผลิตภัณฑ์ 3 รุ่นผลิตภัณฑ์เข้าสู่สายการผลิต

Launch m	mT_{cf}	$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh}+T_{cAm} -mT_{cf}\right)^2 + \frac{R_{pA}}{Q_{Am}}$	$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh}+T_{cBm} -mT_{cf}\right)^2 + \frac{R_{pB}}{Q_{Bm}}$	$\left(\sum_{h=1}^{m} T_{cjh}+T_{cCm} -mT_{cf}\right)^2 + \frac{R_{pC}}{Q_{Cm}}$	Model
1	4.80	1.0999	**1.0008**	1.1391	B
2	9.60	**1.0824**	1.1700	1.1616	A
3	14.40	1.8636	1.2332	**1.0074**	C
4	19.20	1.5529	**1.1799**	2.2107	B
5	24.00	1.5404	**1.4207**	2.2381	B
6	28.80	**1.5296**	1.7799	2.2673	A
7	33.60	3.2381	**1.7704**	2.0404	B
8	38.40	3.2107	2.3463	**2.0529**	C
9	43.20	3.0074	**2.4004**	∞	B
10	48.00	**3.0032**	3.5829	∞	A
11	52.80	∞	**3.5008**	∞	B
12	57.60	∞	**7.0000**	∞	B

ที่มา : P.Groover

2.1.8.4 การจัดสมดุลสายการผลิต

การจัดกระบวนการของสายการประกอบชิ้นส่วน

การแบ่งการทำงานที่จำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์หนึ่งออกเป็นหลายกระบวนการและให้ผู้ปฏิบัติงานหลายคนรับผิดชอบนั้น โดยผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนจะทำงานซ้ำกันไปมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เรียกว่า “การแบ่งงาน” ส่วนการเคลื่อนที่ชิ้นงานที่จะทำงานให้ไหลจากกระบวนการต้นน้ำมาสู่กระบวนการปลายน้ำด้วยความเร็วคงที่ และปฏิบัติงาน(ผลิต)พร้อมกันทุกกระบวนการเรียกว่า “วิธีการผลิตแบบไหล” วิธีการผลิตแบบไหลเหมาะกับการผลิตในปริมาณมากสามารถดำเนินการผลิตได้อย่างราบรื่นโดยมีการขจัดการสูญเสียจากการขนส่งและการหยุดคอย ส่วนการแบ่งงานก็สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้โดยการปฏิบัติ 3S (Simple : ทำให้ง่าย, Standard : จัดมาตรฐาน, Specialty : ทำให้มีความสามารถเฉพาะทาง) เนื่องจากเวลาการทำงานของแต่ละกระบวนการแตกต่างกัน กระบวนการที่มีเวลานานจะทำให้มีงานระหว่างผลิตจากกระบวนการก่อนหน้านั้นค้างอยู่มาก และทำให้กระบวนการถัดไปไม่มีงานส่งมาถึงเกิดปัญหาเวลาว่างเปล่าโดยณัฏฐพงศ์ สอนสุวิทย์ สายการประกอบชิ้นส่วนแบ่งตามประเภทผลิตภัณฑ์จะได้ดังนี้

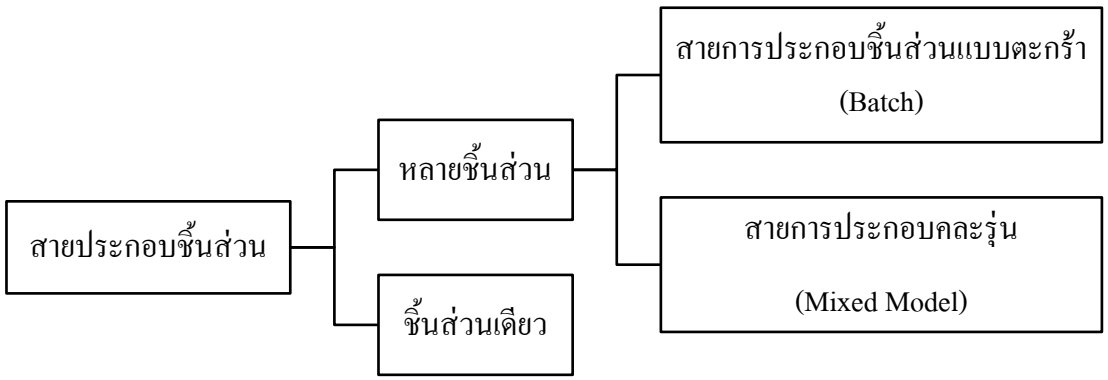

รูปที่ 2.3 ประเภทของสายการประกอบผลิตภัณฑ์

2.1.8.4.1 วิธีหาคำตอบสำหรับการจัดสมดุลสายการผลิต

2.1.8.4.1.1 วิธีของกิลบริดจ์และเวสเตอร์ (Kilbridge and Wester)

กิลบริดจ์และเวสเตอร์ ได้เสนอวิธีการเพื่อการจัดสมดุลสายการผลิตโดยเป็นการลองผิดลองถูกให้เป็นระบบ คุณลักษณะพิเศษของวิธีการนี้คือการใช้ประโยชน์จากแผนภาพลำดับการให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ การจัดสรรงานองค์ประกอบโดยจะทำให้เวลารวมในการทำงานขององค์ในแต่ละสถานที่ทำงาน ใกล้เคียงกับรอบระยะเวลาการผลิตมากที่สุด

ลำดับขั้นตอนในการจัดสมดุลสายการผลิตวิธีนี้มีดังนี้

1) แบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ

2) เขียนแผนภาพลำดับ(Precedence diagram) เพื่อให้ทราบลำดับขั้นตอนในการทำงานแล้วแบ่งแผนภาพลำดับ(Precedence diagram) ออกเป็นสดมภ์(Column) ตามรูปที่ 2.4 โดยต้องพิจารณาด้วยว่าขั้นตอนงานย่อยใด สามารถอยู่ในสดมภ์(Column) ใดบ้าง ซึ่งงานย่อยบางงานในบางครั้งจะสามารถอยู่ได้ทั้ง 2 สดมภ์(Column) เนื่องจากเป็นงานย่อยเดียวกันในสดมภ์(Column) ที่ต้องทำต่อเนื่องกันถัดไป

3) เรียงงานย่อยตามลำดับสดมภ์(Column) โดยสดมภ์(Column) แรกอยู่เป็นลำดับที่หนึ่งไล่ลำดับไปจนถึงสดมภ์(Column) สุดท้าย และในแต่ละสดมภ์(Column) จะเรียงลำดับงานย่อยจากเวลามากไปยังเวลาน้อย

4) ทำการจัดสถานีงาน โดยเลือกงานย่อยเรียงตามลำดับสดมภ์ (Column) ที่ได้จัดไว้ในขั้นตอนที่ 3

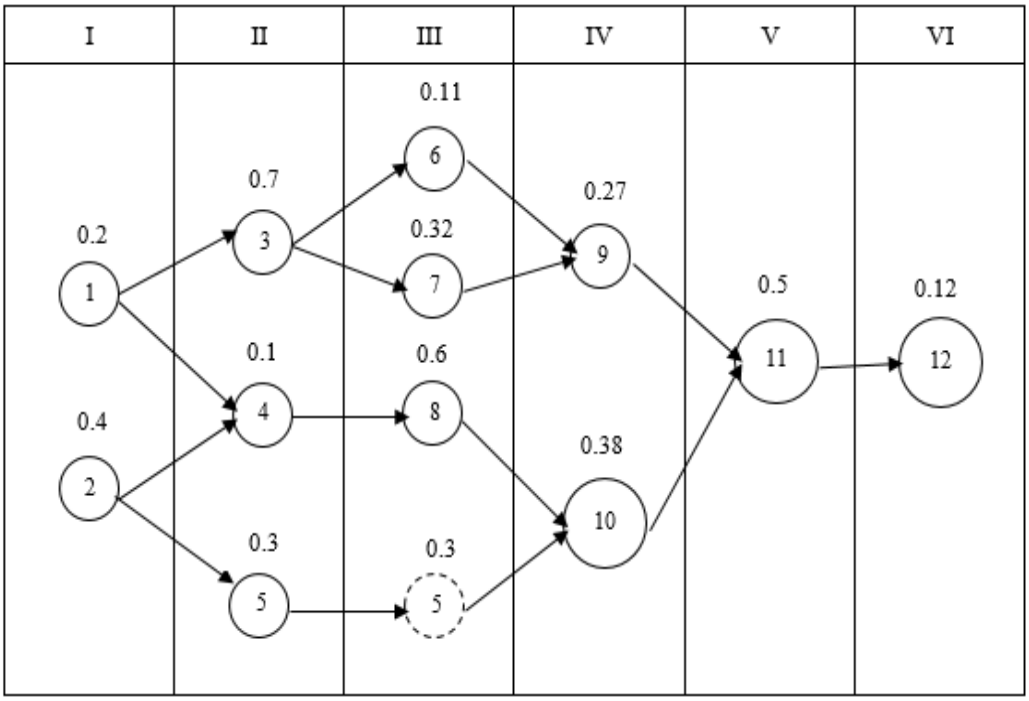

รูปที่ 2.4 แผนภาพลำดับงาน

ที่มา : P.Groover

ตารางที่ 2.3 รายละเอียดด้านเวลาของสายการผลิต

Station	Work Element	Column	T_{ek} (min)	Station Time (min)
1	2	I	0.4	
	1	I	0.2	
	5	II	0.3	
	4	II	0.1	1.0
2	3	II	0.7	
	6	III	0.11	0.81
3	8	III	0.6	
	7	III	0.32	0.92
4	10	IV	0.38	
	9	IV	0.27	0.65
5	11	V	0.6	
	12	VI	0.12	0.72

ที่มา : P.Groover

** โดยผลรวมของเวลาในแต่ละสถานีงาน ต้องมีค่าไม่เกินเวลาที่ใช้ในการทำงานจริง (Service time ;T_S)

2.1.8.4.1.2 วิธีให้ค่าน้ำหนักเชิงตำแหน่งเฮลก์สันและเบอร์นี (Helgson and Birnie)

วิธีนี้เป็นการจัดสรรงานองค์ประกอบโดยใช้ความสำคัญของงานแต่ละตำแหน่งของงานองค์ประกอบในแผนภาพลำดับงานและการให้ค่าน้ำหนักถูกกำหนดโดยตำแหน่งในลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของงานพร้อมกับคำนึงถึงเวลาการทำงานด้วย

ตัวอย่างลำดับขั้นตอนในการจัดสมดุลสายการผลิตวิธีนี้มีดังนี้

1) แบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ
2) เขียนแผนภาพลำดับ (Precedence diagram) เพื่อให้ทราบลำดับขั้นตอนในการทำงาน
3) หาค่า RPW โดยนำเวลาของแต่ละงานย่อยมาบวกกันตามลำดับเส้นทางการไหลของภาระงาน

ตัวอย่างจากรูปที่ 2.4 ; RPW_1 = 0.2 + 0.7 + 0.11 + 0.27 + 0.5 + 0.12 + 0.1 + 0.6 + 0.38 + 0.32

= 3.3

4) นำค่า RPW ของแต่ละงานย่อย ที่คำนวณได้ มาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย

5) ทำการจัดสถานีงาน โดยเลือกงานย่อยเรียงตามลำดับค่า RPW จากมากไปน้อยตามที่คำนวณไว้

ตารางที่ 2.4 การคำนวณค่าถ่วงน้ำหนัก

Station	Work Element	RPW	T_{ek} (min)	Station Time (min)
1	1	3.30	0.2	
	3	3.00	0.7	0.90
	2	2.67	0.4	
	4	1.97	0.1	
2	5	1.87	0.3	
	6	1.30	0.11	0.91
3	8	1.21	0.6	
	7	1.00	0.32	0.92
4	10	1.00	0.38	
	9	0.89	0.27	0.65
5	11	0.62	0.5	
	12	0.12	0.12	

ที่มา : P.Groover

** โดยผลรวมของเวลาในแต่ละสถานีงาน ต้องมีค่าไม่เกินเวลาที่ใช้ในการทำงานจริง (Service time ;T_S)

2.1.8.4.1.3 วิธีเรียงตามเวลาการทำงานที่มากที่สุด (Largest Candidate Rule)

วิธีนี้เป็นการจัดสรรงานงานองค์ประกอบที่ได้รับเลือกที่ใหญ่ที่สุดของเวลาการทำงาน องค์ประกอบที่ได้รับเลือก หมายถึงไม่มีงานองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญก่อน หรือถึงแม้จะมีก็เป็นงานองค์ประกอบที่ได้รับการจัดสรรเรียบร้อยแล้ว

ตัวอย่างลำดับขั้นตอนในการจัดสมดุลสายการผลิตวิธีนี้มีดังนี้

1) แบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ

2) เขียนแผนภาพลำดับความสำคัญ (Precedence diagram) เพื่อให้ทราบลำดับขั้นตอนในการทำงาน

3) ทำการจัดเรียงงานย่อยตามลำดับ โดยเรียงลำดับตามเวลาที่ใช้ในการทำงานแต่ละงานย่อย โดยให้งานย่อยที่ใช้เวลามากที่สุดอยู่เป็นลำดับแรก แล้วเรียงลำดับไปยังงานย่อยที่ใช้เวลาน้อยที่สุด

4) ทำการจัดสถานีงาน โดยเลือกงานย่อยที่มีเวลามากที่สุดมาจัดวางก่อนโดยต้องคำนึงถึงลำดับขั้นตอนการทำงานก่อนหลังด้วย

2.1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรม

2.1.2 แผนผังพาเรโต (Pareto Diagram)

ในช่วงปี 1848-1923 พาเรโต นักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาเลี่ยน ผู้ค้นพบหลักการ 80-20 ได้กล่าวว่า 80% ของรายได้ประชาชาติของประเทศในยุโรป มาจากกลุ่มคนเพียง 20% และในปี 1925 ดร. โจเซฟ จูราน ผู้เชี่ยวชาญด้านคุณภาพชาวอเมริกัน ได้ทำการวิจัยและพบว่า หากข้อมูลที่เก็บได้มานั้นมีความเสถียรภาพ (Stability) แล้วนั้น ข้อมูลที่มีความสำคัญจะมีเพียงเล็กน้อย และข้อมูลที่มีความสำคัญเพียงเล็กน้อยมีจำนวนมาก และเรียกหลักการนี้ว่า “หลักการพาเรโต” และได้เรียกการแยกแยะของข้อมูลในกราฟแท่งโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยว่า แผนผังพาเรโตโดยณัฏฐพงศ์ สอนสุวิทย์

โครงสร้างของแผนผังพาเรโต

1) แกนแนวนอน ใช้สำหรับแสดงประเภทของข้อมูล

2) แกนแนวตั้งด้านซ้าย ใช้แสดงความถี่ ค่าใช้จ่าย ต้นทุน

3) แกนแนวตั้งด้านขวา ใช้แสดง % สะสม โดยมีจุดสูงสุดเท่ากับ 100% ซึ่งเท่ากับความถี่สะสมรวมของข้อมูล

วิธีการสร้างแผนผังพาเรโต ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

1) ขั้นตอนการจัดเตรียมข้อมูล

ในการจัดเตรียมข้อมูลจะแบ่งการเตรียมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆด้วยกัน ส่วนแรกคือการเตรียมแผ่นการบันทึกข้อมูล และเมื่อได้ข้อมูลมาเรียบร้อยแล้ว ให้นำข้อมูลดังกล่าวมาแปลงเป็นสารสนเทศโดยการสร้างแผนผังพาเรโต

2) ขั้นตอนการวาดแผนผัง (Pareto Diagram)

หลังจากที่เราได้เตรียมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นเรามาทำการสร้างแผนผังพาเรโตดังรูปที่ 2.4 โดยขั้นตอนต่อไปนี้

(1) วาดแกนแนวนอน (แกน X) และแกนแนวตั้ง (แกน Y)

(2) วาดกราฟแท่ง

(3) วาดกราฟสะสมของข้อมูล

(4) กำหนดจุดของร้อยละสะสม และลากเส้นเชื่อมต่อ เรียงลำดับตามข้อมูล

(5) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแผนผังที่เสร็จสมบูรณ์

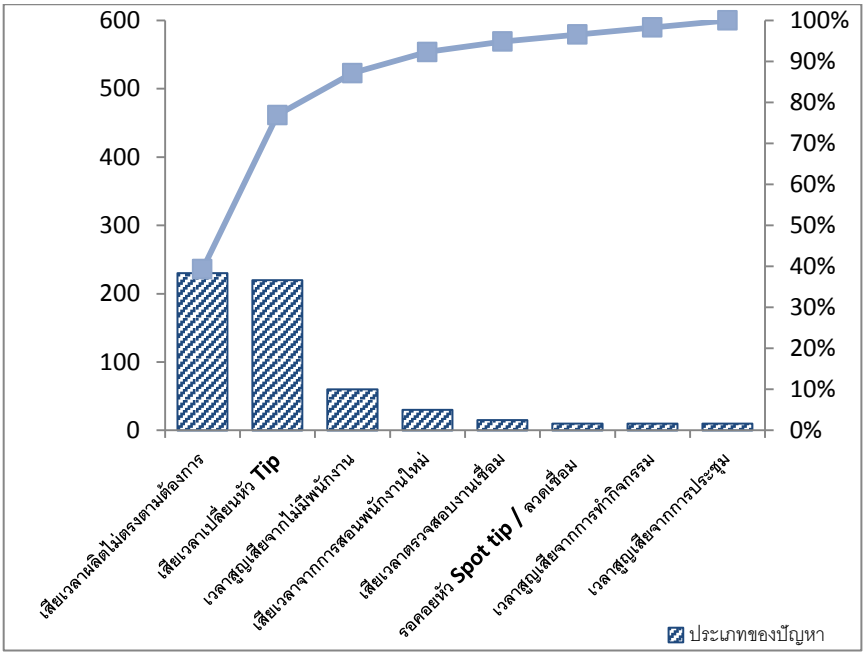

รูปที่ 2.5 รูปแบบแผนผังพาเรโต

2.1.3 แผนผังสาเหตุและผล (Cause and Effect Diagram)

แผนผังสาเหตุและผลเป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา (Problem) กับ สาเหตุทั้งหมดที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น เราอาจคุ้นเคยกับแผนผังสาเหตุและผลในชื่อของผังก้างปลา สำนักมาตรฐานอุตสาหกรรมแห่งญี่ปุ่น (JIS) ได้นิยามความหมายของผังก้างปลานี้ว่า “เป็นแผนผังที่ใช้แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างหลายๆสาเหตุที่เป็นไปได้ที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาหนึ่งปัญหา”

2.2.2.1 ส่วนประกอบต่างๆของแผนผังก้างปลา

1) การกำหนดส่วนปัญหา หรือผลลัพธ์ (หัวข้อปัญหาที่หัวปลา)

การกำหนดหัวข้อปัญหาควรที่จะกำหนดแบบชัดเจนและเป็นไปได้ ซึ่งถ้าหากเรากำหนดประโยคปัญหานี้ไม่ชัดเจนตั้งแต่แรก จะทำให้เวลามากในการค้นหาสาเหตุ และจะใช้เวลานานในการทำผังก้างปลา

การกำหนดประโยคที่หัวปลา ควรกำหนดหัวข้อปัญหาในเชิงลบเช่น อัตราของเสียสูง คนมีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ เป็นต้น และจะดียิ่งขึ้นถ้าสามารถกำหนดตัวเลขที่ชัดเจน เทคนิคการระดมความคิด เพื่อจะได้ก้างปลาที่ละเอียด คือการถามทำไม ทำไม ทำไม ในการเขียนแต่ละก้างปลา

2) การกำหนดส่วนสาเหตุ

เมื่อเราได้ปัญหาที่หัวปลาแล้ว ขั้นตอนถัดไปคือเราต้องกำหนดหาสาเหตุหลัก สาเหตุรอง สาเหตุย่อย ซึ่งจะระบุไว้บนก้างหลัก ก้างรอง ก้างย่อยตามลำดับ เริ่มจากก้างหลักเราต้องกำหนดกลุ่มปัจจัยที่มีความสอดคล้องกับปัญหาที่หัวปลา เพื่อให้มั่นใจได้ว่ากลุ่มที่เรากำหนดนั้นสามารถแยกแยะและกำหนดสาเหตุต่างๆได้อย่างเป็นระบบ และเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน โดยส่วนมากจะใช้หลักการ 4M 1E (man, machine, material, method, environment) เป็นก้างหลัก

3) การกำหนดความสัมพันธ์ของก้างปลา

“ลูกศร หรือก้างปลา” เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและสาเหตุ โดยที่หางลูกศรหมายถึง สาเหตุ และหัวลูกศร หมายถึง ผล

2.1.4 ค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร (Overall Equipment Effectiveness)

บริษัทส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรในการเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเพื่อที่จะสามารถเพิ่มคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิผล การเดินเครื่องจักรได้มีประสิทธิผลพร้อมๆ กับมีความสูญเปล่าเกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วยจึงเป็นสิ่งสำคัญ จึงใช้ค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร(OEE) เป็นตัววัดผลเพื่อชี้ให้เห็นว่าเครื่องจักรสามารถทำงานได้มีประสิทธิผลโดยพรเทพ เหลือทรัพย์สุขและคณะ

ค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร(OEE) ไม่ได้สนใจเฉพาะปริมาณชิ้นงานที่ผลิตได้ในระยะเวลากะหนึ่งๆเท่านั้น ประสิทธิภาพไม่ได้เป็นปัจจัยหนึ่งเท่านั้น ซึ่งค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร (OEE) เกิดจากการคูณกันของสมรรถนะ ความพร้อมใช้งาน และคุณภาพ ซึ่งจะแสดงเป็นเปอร์เซ็นต์ เมื่อเราวัดประสิทธิผลจะต้องประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1) ความพร้อมใช้งาน (Availability) คือการเปรียบเทียบระหว่างเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานที่เป็นไปได้ กับเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริง

2) สมรรถนะ (Performance) คือการเปรียบเทียบระหว่างผลผลิตจริงที่ทำได้ กับผลผลิตที่เครื่องจักรควรที่จะผลิตได้ในช่วงเวลาเดียวกัน

3) คุณภาพ (Quality) คือการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตและจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ไม่ตรงตามข้อกำหนดของลูกค้า

สรุปได้ตามสมการดังนี้

$$\text{OEE} = \left(\frac{\text{เวลาเดินเครื่อง}}{\text{เวลาปฏิบัติงานสุทธิ}}\right) \times \left(\frac{\text{ผลผลิตจริง}}{\text{ผลผลิตเป้าหมาย}}\right) \times \left(\frac{\text{ผลผลิตที่เป็นของดี}}{\text{ผลผลิตจริง}}\right) \quad (2.8)$$